

AFB. IO. HAL IN HET JACHTHUIS „OLAERTSDUYN” TE ROCKANJE, GEB. IN 1910.

zware, lange moerbalken, breede trapborden, hooge lambrizeeringen (die de horizontale lijn op- of boven ooghoogte brengen), enz. — Maar wij hadden het voorloopig nog over het exterieur. Wat het schoonheids zoeken in het evenwicht van massa's (raamgroepen, schoorstenen) in den gevel betreft, is Hanrath bij de landhuizen, waarvan de bouw op dien van „D'Olijftak” volgde, nog een stap verder gegaan, n.l. naar het volkomen symmetrisch evenwicht. Dat die stap echter werkelijk een stap vooruit is geweest, moet ik betwijfelen, en Hanrath is dan ook nóg later dikwijls weer teruggekeerd tot het niet strikt-symmetrische (zie den voorgevel van het landhuis „De Wilde Zwanen,” afb. II). Het kan niet ontkend worden dat de symmetrie een wel wat al te gemakkelijk middel is om harmonie en rust in een gevel te krijgen en de evenwichtigheid, als resultaat van een

massa-waardebepaling van uit den geest en het gevoel, op hooger plan staat. Bovendien speelt die evenwichtigheid (— al dan niet door de strikte symmetrie verkregen —) bij lange, zeer gestrekte gevels niet eens zoo'n groote rol, daar zoo'n gevel in zijn geheel te overzien tot de onmogelijkheden behoort (tenzij op zeer grooten afstand), en het oog zich dan hecht aan- en harmonie zoekt in gevelpartijen. — Ook door een gevelbegroeiing, — factor van niet te verwaarloozen belang en méewerking, waarop gerekend mag worden —, raakt men het algemeen overzicht al gauw kwijt.

Voor den voorgevel van het landhuis „Tall-Gården,” in 1909 gebouwd (zie buiten-tekstplaat) moet ik, wat betreft mijn bezwaar tegen het strikt-symmetrische evenwicht, echter een uitzondering maken. Hier valt niet te overwegen, hier